

MYRENE I STEIGEN, LEIRANGER OG NORDFOLD HERREDER, NORDLAND FYLKE.

Av *Aasulv Løddesøl* og *Oscar Hovde*.

STEIGEN, Leiranger og Nordfold herreder utgjør endel av Ytre Salten fogderi og er tilsammen 997,82 km.². Landarealet er 967,94 km.²

Beliggenhet. Området har størst utstrekning øst—vest, nemlig fra 3° 40' til 5° 23' østlig lengde. I nord- og sydretning ligger området mellom 67° 37' og 68° 3' nordlig bredde.

Mot syd grenser herredene Leiranger og Nordfold mot henholdsvis Kjerringøy og Sørfold herreder. Mot øst og nord grenser Nordfold og Steigen mot Hamarøy herred og forøvrig begrenses det undersøkte område i vest og nord av Vestfjorden.

Fjellgrunnen består dels av granitt og dels av omvandlede sedimentære bergarter som glimmerskifer og kvartsitt samt litt kalksten. Granitten utgjør først og fremst de høyeste fjellpartier rundt Nordfolla. Dessuten består halvøya mellom Skotsfjorden og Leinesfjorden samt Lundøya og det ytre parti av Engeløya av denne bergart. Hvor det finnes skiferbergarter er landskapsformene lavere og mere avrundet, og som oftest jord- og skogklædt. Det er på denne fjellgrunn at det vesentligste av myrene ligger.

De løse jordlag består mest av steddannet forvittringsjord, morene- og skredjord samt myrer. På de lavestliggende partier finnes dog også endel sedimentær leir og sand samt skjellsand og flyvesand.

Topografi. Nordfold herred har en masse høie fjell med evige snøbreer rundt toppene. De høyeste av tindene er Helltinden (1361 m.) og Nondagstiden (1242 m.). Fjellsidene går ofte stupbratt i fjorden. De to andre herreder har stort sett lavere og mere avrundede fjellpartier, men også her er fjelltopper av anselig høide, såsom Kråk-tind (1048 m) i Leiranger og Stokvatstinden (907 m) i Steigen.

Lange og trange fjorder skjærer sig inn mellom fjellene og utenfor ligger flere hundrede øyer, holmer og skjær. I fjell og daler ligger flere større og mindre vann som imidlertid ikke danner større elver, da veien til sjøen er kort og bratt.

Myrinventeringer.

Efter samme plan som tidligere og med bidrag av A/S Norsk Varekrigsforsikrings Fond foretok Det Norske Myrselskap i 1937 undersøkelse av myrene i Steigen, Leiranger og Nordfold. Et felt i Leiranger blev dessuten kartlagt og detaljundersøkt for Nordland landbruksselskap som har planer om bureising her. Utgiftene ved denne undersøkelse er refundert av landbruksselskapet.

Myrtyper: Innen dette distrikt er utskilt bare 2 myrtyper, nemlig gressrik mosemyr og gressmyr (jfr. G. Holmsen,

N. G. U. nr. 90, 1923). Det finnes dog ganske små partier innen den gressrike mosemyr som nærmer sig typen *lyngrik mosemyr*.

Av gressmyrene er mindre partier *bjørkeskogmyr* eller *krattmyr*, men heller ikke disse myrtyper er utpreget, og de utgjør dessuten relativt små arealer.

Med hensyn til vegetasjonens sammensetning på myrene så avviker denne lite fra vegetasjonen på de tilsvarende myrtyper i Vesterålen og Lofoten (jfr. Det norske myrselskaps tidsskrift hefte 2, 1935, hefte 4 og 6, 1936, og hefte 1, 1937). Mosene er stort sett de samme og av øvrige dominerende planter på mosemyrene har vi *bjørnskjegg*, *enhodet myrull*, *røsslyng*, *multer*, *kvitlyng*, *rome*, *dvergbjørk*, *enkelte soldugg* og *tettegress*, samt for enkelte myrers vedkommende spredte eksemplarer av *furu*.

På gressmyrene dominerer også *bjørnskjeggen* som regel, men *rome*, *star* og *blåtopp* inntar dessuten ofte en fremtredende plass. Dessuten har vi *flerhodet myrull* og av andre planter kommer i rekkefølge etter hyppighet i optreden: *kvitlyng*, *røsslyng*, *dvergbjørk*, *bukkeblad*, *soldugg*, *krekling*, *tepperot*, *blokkebær*, *snelle*, *skrubbær*, *tettegress*, *smylebunke*, *skogstjerne*, *bjørnebrodd*, *fioler* m. fl. På enkelte myrer vokser litt *bjørk* eller *krattskog* av *furu* og *løvtrær*.

Myrarealet i de tre herreder utgjør tilsammen 23,100 dekar. Dette areal fordeler sig på herreder og myrtyper som tabell 1 viser.

Tabell 1.

Sammendrag over myrarealet i Steigen, Leiranger og Nordfold.

Herred	Gressrik mosemyr		Gressmyr		Ialt Dekar	Myrareal i % av landareal
	Dekar	%	Dekar	%		
Steigen	920	17	4,580	83	5,500	2,25
Leiranger	4,370	47	4,830	53	9,200	5,03
Nordfold	170	2	8,230	98	8,400	1,55
Ialt	5,460	24	17,640	76	23,100	2,39

Som vi ser består den overveiende del av myrene i de tre herreder av gressmyr. De fleste av gressmyrene er som oftest noenlunde gode dyrkingsmyrer.

Resultatet av endel utførte analyser er meddelt i tabell 2. * Det fremgår av analysene at de fleste prøver er noenlunde vel til vel formuldet. Prøvenes surhetsgrad er for de fleste prøver sterkt sur (pH-verdier mindre enn 5,0). Askeinnholdet er lavt, bortsett fra et par

* Samtlige analyser er utført ved Statens landbrukskjemiske kontrollstasjon i Trondheim.

prøver, og kalkinnholdet er også lite undtagen for 3—4 prøvers vedkommende. Innholdet av kvelstoff er derimot noenlunde bra for de fleste prøver.

Innen herredene er flere gode kalksandforekomster. Fra de viktigste av disse er uttatt prøver til analyse. Resultatet er meddelt i tabell 3.

Som grunnlag for undersøkelsene er benyttet N. G. O.s originalkopier i mst. 1 : 50,000. Av disse er utarbeidet et oversiktskart i målestokk 1 : 100,000, som her er reproducert i mst. 1 : 400,000.

Myrene i Steigen herred.

Steigen er det nordligste av de tre her omhandlede herreder og består av Engeløya, Lundøya og en masse mindre øyer og holmer foruten en del av fastlandet. Herredets landareal utgjør 244,24 km.². Omtrent 2/3 av herredets 2,139 innbyggere bor på øyene, på Engeløya alene bor 1097 mennesker. Som følge derav kommer de forøvrig forholdsvis små myrarealer som finnes på øyene godt med, vesentlig til brenntorv og beite. Myrene på fastlandet har først og fremst betydning som dyrkingsmyrer.

Innen herredet er ialt 5500 dekar myr hvorav 4100 dekar ligger på fastlandet. Av myrarealet er hele 83 % gressmyr og resten er gressrik mosemyr.

De største myrarealer innen herredet finnes i Lilandsdalen. Mellom Liland og herredsgrensen mot Leiranger er således ialt 1570 dekar myr omtrent likt fordelt mellom gressmyr og gressrik mosemyr. Partiet nord for Rundvannet er sterkt kupert og har en masse høie og lave bergknauser. Mellom disse er små usammenhengende myrpartier som vesentlig består av svakt til noenlunde vel formuldet gressrik mosemyr av dybde optil vel 1 m. Undergrunnen består av leirgrus. Her er tatt en del skogsgrøfter og partiet er godt skikket som skogsmark. På fastmarken mellom myrflekkene vokser bjørk, furu og asp.

Mellom Nonsvannet og Lamannsviken er også kupert skogterreng med bergknauser. Her er dog myrene noe mere sammenhengende og består vesentlig av noenlunde vel til vel formuldet gressrik mosemyr med en del furu. Dybden er optil vel 1 m og undergrunnen består av fast grus. Også dette areal er best skikket for skogproduksjon, men kan også dyrkes.

Sydover fra Rundvannet danner landskapet en dal med liten helling i midten, men sterkere skråning opover mot fjellfoten på begge sider.

Langs elven er bratte (høie) terrasser. En stor del av arealet er skogbevokset. På østsiden av dalen er veksterlig bjørkeskog, mens vestsiden har mere furu. Jordbunnen hvor skogen vokser er foruten fastmark ofte grunn gressmyr eller lyngbevokset mosemyr. Mellom skogpartiene er flere større og mindre partier oftest grunne (optil 1 m) noenlunde vel til vel formuldet gressmyr med en del mose i over-

Tabell 2.

Analyser av jordprøver fra herredene

Merke på kartet	Prøven uttatt	Myrtype	Volumvekt (tørrestoff pr. l) gr	pH-verdi
P. 26	Ca. 2 km øst for Sund, Leiranger . . .	Gressrik mosemyr	144	3,95
P. 27	Nord for Saur, —, — . . .	Gressmyr	155	4,85
P. 28	Vest for Saurstjørd, —, — . . .	Gressrik mosemyr	146	4,47
P. 29	Vest for Marhaug, —, — . . .	Gressmyr	174	4,59
P. 30	På A. Sandsett's bruk, Nordfold . . .	—, —	136	5,20
P. 31	Syd for Markvannet, —, — . . .	—, —	148	4,34
P. 32	Syd for Markvannet, —, — . . .	—, —	106	4,30
P. 33	På S. Laxå's bruk, —, — . . .	—, —	151	4,36
P. 34	Djupdalmyren, —, — . . .	—, —	195	4,63
P. 35	Bømyrene på Engeløya, Steigen . . .	—, —	188	4,87
P. 36	Lilandsmyrene (nordligst), —, — . . .	Gressrik mosemyr	132	3,97
P. 37	Lilandsmyrene (sydligst), —, — . . .	Gressmyr	148	5,10
P. 38	Saurstjørdfeltet, Leiranger	—, —	155	4,82
P. 39	Do. do.	—, —	174	4,51
P. 40	Do. do.	Gressrik mosemyr	90	4,08

flaten. Undergrunnen består for det meste av sand, delvis med noe leirblanding, men er også ofte full av sten. Foruten gressmyrene er her flere partier gressrik mosemyr av mindre størrelse. Hvor elven løper sammen er således en sammenhengende gressrik mosemyr på ca. 50 dekar. Denne myr har opptil 2—3 m. dybde og inneholder god strøtorv (H.—I.). Dette sistnevnte parti av Lilandsmyrene — syd for Rundvannet — kan karakteriseres som noenlunde god dyrkingsjord

Tabell 3.

Analyser av kalksandprøver fra Steigen, Leiranger og Nordfjord.

Merke på kartet	Prøvested	Hektolitervekt kg	I vannfri kalksand		Pr. hl		Anm.
			CaO %	Ca CO ₃ %	CaO %	Ca CO ₃ %	
S. 6	Langstrand, Leiranger	118,9	38,7	69,1	46,0	82,1	På land
S. 7	Hjartøya, Nordfold . .	142,3	30,2	53,9	42,9	76,6	I fjæren
S. 8	Steigberget, Steigen . .	126,7	29,0	51,8	36,7	65,6	—, —
S. 9	Holkestad, Steigen . .	109,8	33,7	60,1	37,0	66,0	På land

Steigen, Leiranger og Nordfold.

I vannfri jord			Pr. dekar til 20 cm dybde		Anmerkninger		
Aske %	N o/o	CaO %	N kg	CaO kg	Formuldingsgrad	Dybde i m	Under- grunn
2,58	0,88	0,12	253	35	Noenl. vel formuldet	0,6	Sand
5,01	2,68	1,12	829	347	Noenl. vel formuldet	0,4	Sand
3,52	2,28	0,33	668	96	Noenl. vel formuldet	1,5	Sand
4,07	2,66	0,25	928	85	Vel formuldet	1,0	Leirsand
4,73	2,09	1,29	567	349	Noenl. vel formuldet	0,8	Leir
2,91	2,10	0,10	623	28	Noenl. vel formuldet	1,0	Stein
3,04	2,02	0,36	429	76	Noenl. vel formuldet	0,6	Sand
3,87	2,55	0,09	770	28	Vel formuldet	0,6	Sand
3,34	2,03	0,41	791	160	Vel formuldet	0,5	Leirsand
26,62	2,07	0,25	778	94	Noenl. vel formuldet	0,5	Flyvesand
3,59	1,54	0,15	406	39	Noenl. vel formuldet	0,6	Grus
10,38	3,34	0,68	989	203	Vel formuldet	0,7	Sand
8,56	3,05	0,25	941	76	Noenl. vel formuldet	1,3	Sand
3,85	2,19	0,51	762	179	Vel formuldet	0,4	Sand
2,44	1,45	0,23	261	42	Noenl. vel formuldet	1,5	Sand

med dyrkingsverd ca. 3. Her er tatt en del skogsgrøfter. Det sydligste og høieste parti av Lilandsdalen ligger ca. 60 m. o. h. og henger sammen med Saurfjordmyrene i Leiranger.

Et annet ganske viktig og noenlunde sammenhengende felt danner de myrer som ligger på vestsiden av veien mellom Skjelvereid og Knedal. Her er ialt ca. 700 dekar myr hvorav 550 dekar er gressmyr og de 150 dekar er gressrik mosemyr fordelt på flere små partier. Myrene har liten helling, er noenlunde vel formuldet og kviler på sandundergrunn. Nærmest Skjelvereid er dog grus og tildels fjell. Her er da også landskapet noe goldt og skogbart. Lenger syd er derimot frodig bjørkeskog på østsiden av eidet og forøvrig blandingsskog. Fastmarken som her utgjør adskillig større areal enn myrene, består av sandmoer på vestsiden av elven og muldrik morene- og skredjord på østsiden. En del bureisingsbruk er her allerede utlagt og det er jord til flere. Dyrkingsverdet er satt lik 2 til 3.

Mellem bunnen av Skotsfjorden og Furevannet ligger i fin sydhelling flere mindre gressmyrpartier på tilsammen 340 dekar. Landskapet er litt kupert, men myrene har jevn overflate og er ikke særlig tuet. Dette er grunne, noenlunde vel til vel formuldete myrer på leirgrusundergrunn. De må karakteriseres som bra dyrkingmyrer (dyrkingsverd 2 til 3). Noe frisk mose finnes riktignok i overflaten, men forøvrig er det gode myrer. Den omkringliggende fastmark er også bra

KART

OVER MYRENE I HERREDENE

STEIGEN, LEIRANGER OG NORDFOLD

NORDLAND FYLKE

Utkerterdel på grunnlag av N.G.D.-kartet

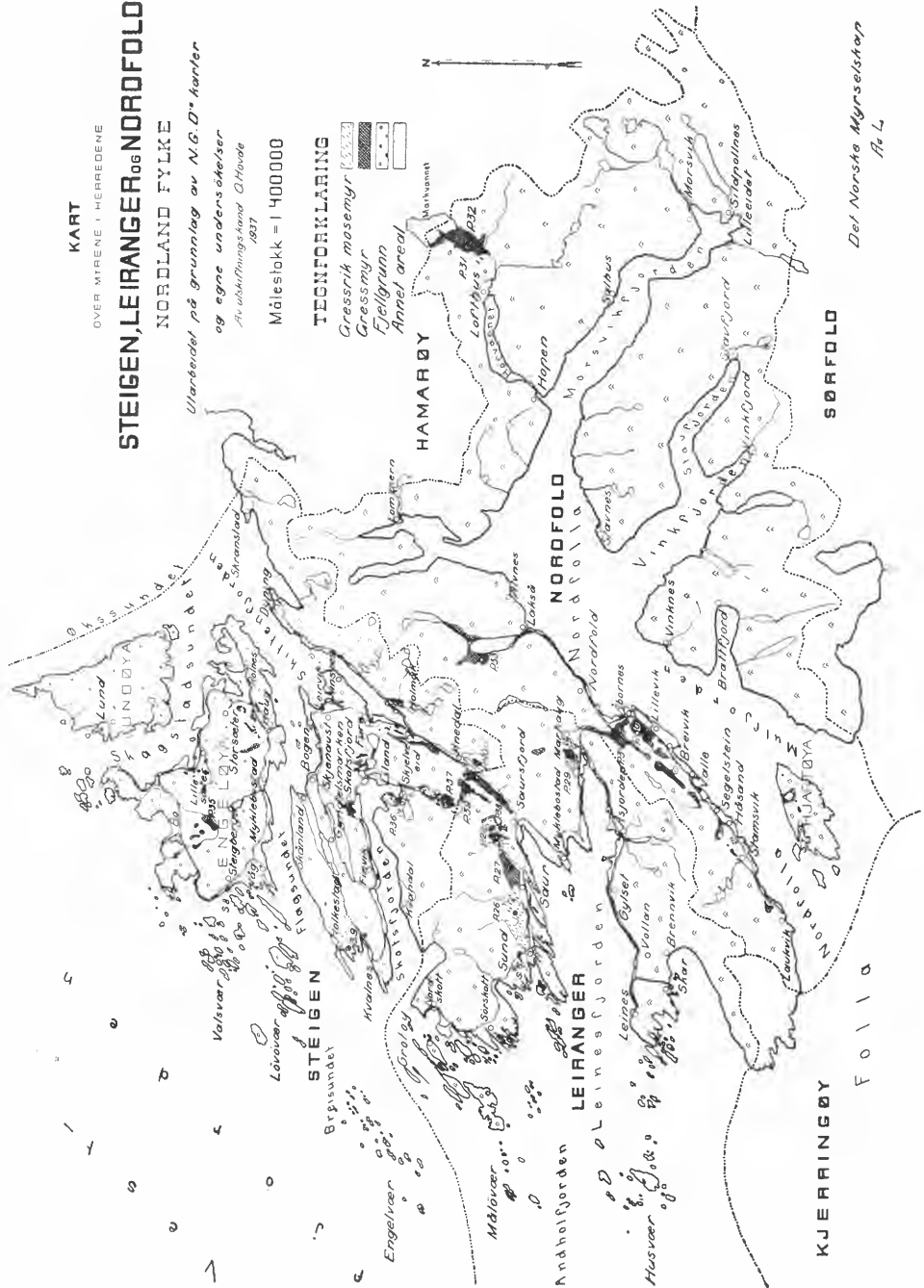
og egne undersøkelser
Av utvalgte stender G.H. Nord

1887

Målestokk = 1:400000

TEGNFORKLARING

- Gressrik mosemyr
- Gressmyr
- Fjellgrunn
- Ånnel areal
- Ustikkareal

SØRFOLD

KJERRINGØY
FOLIDA

Del Norske Myrsektør
1/2 L

dyrkingsjord. Dette areal skulde berettige til en vei mellom Skotsfjord og Fure.

Vest for Skotsfjord er et lignende parti grunn gressmyr på leir- eller sandundergrunn. Her vokser tildels småfuru. Myren ligger 30—40 m o. h. og heller svakt mot syd og vest. Enkelte partier har endel lyngvegetasjon, men forresten er myrene noenlunde vel til vel formuldet og har fått notert dyrkingverd 3.

Fig. 1. Gressmyr ved Furevann i Steigen.

Mellom Leirvik og Vinsnes og mellom Fure og Skjelvereid er henholdsvis ca. 200 og ca. 300 dekar gressmyr. Landskapet er her sterkt kupert med en vesentlig del snaufjell. Myrene mellom fjellknattene er små og har meget varierende dybde. De inneholder en del bra brenntorv. Undergrunnen består av grus, leir eller sand hvor ikke myrene kviler direkte på fjell. Et lignende ca. 200 dekar stort gressmyrparti ligger like øst for Holmåk. Her er allerede anlagt et par bureisingsbruk.

De største myrer på øyene har vi på Engeløya. Her finnes ialt ca. 1460 dekar myr fordelt på mange små felter. Den alt overveiende del er gressmyr, idet bare 40 dekar er utskilt som gressrik moremyr.

Av noenlunde sammenhengende felter er det et i Bergsdalen, nordvest for Haug. Dette er vel formuldet gressmyr med opptil vel 1 m. dybde på sand- og grusbunn. Myrene ligger her ca. 30—60 m. o. h. med god helling inn mot midten av dalen og er således lette å grøfte. Som dyrkingsjord er de således bra skikket, men ligger noe avsides idet avstanden fra veien er 2—3 km. Dessuten er det her meget man-

gelfulle beiter for de mange eldre bruk, så den mest nærliggende utnyttelse av dette felt er antagelig anlegg av kulturbeite.

Mellem Haug og Storseter er sterkt kupert terreng med flere bergknauser. Her er for det meste skogbart. Mellem knausene er grunne gressmyrer som ligger i en høyde av 30—50 m. o. h. De har helling til forskjellige kanter, dog oftest mot syd og øst. Nærmest fjellfoten er tatt en del skogsgrøfter og bjørkeskogen spretter her fint. Myrene er noenlunde vel formuldet og dybden er fra 0,2—1,0 m. Undergrunnen består av sand og grus. På myrene stikkes litt *brenntorv*. Dessuten tjener de som beite, men dette er dårlig. Ved siden av myrflekene er her et større areal fastmark som består av sand- og grusjord, men med mange mose-, lyng- og gresstuer. Stort sett kan jordsmonnet karakteriseres som noenlunde godt skikket for dyrking.

På sydsiden av veien ligger en langstrakt myr (Langmyra) som nordligst består av svakt formuldet gressrik mosemyr med en del gråmosetuer. Dybden er i gjennomsnitt ca. 1,5 m og undergrunnen består av grus. Torvlaget er lite omdannet (H_2 til H_3) og er således nærmest *strøtorv*. Den sydlige og største del av myren er imidlertid vel formuldet gressmyr med ca. 1,5 m dybde på sand undergrunn. Dette er god dyrkingsjord.

Vest for Lilleseter er store arealer av flatt land med svak helling mot nordøst. Endel av arealet er bevokset med ganske smått bjørkekrautt. Jordsmonnet består for det meste av stenet grus eller sand. Noen små partier — ialt vel 100 dekar — har såvidt stor dybde at de kan kalles myr. Dette er gressmyr med en del lyngvekster. Myren er noenlunde vel formuldet, men sterkt sammenfiltret av gress- og lyngrotter. Som dyrkingsjord er denne noenlunde god, men den er ikke billig å dyrke.

Det store, nesten horisontale felt omkring Bø består hovedsakelig av flyvesandmoer, høyde ca. 30 m. o. h. Det finnes noen få opstikkende lave bergknauser her og der. Over sanden er næsten alltid en tynn lyngtorv, ofte med gråmosetuer. Feltet er på det nærmeste skogbart, men småbjørken ser ut til å komme villig hvis den får slippe til. På feltet er ialt vel 600 dekar myr fordelt på en flerhet av større og mindre partier som det imidlertid ofte er meget vanskelig å fastsette begrensingen for. Den alt overveiende del er gressmyr med lyngvekster og tildels endel gråmosetuer. Myrene er som regel ganske grunne, dybde på vel 1 m blev målt. De er noenlunde vel formuldet. Hele torvlaget brukes som *brenntorv*, men denne er ikke av særlig god kvalitet (H_3), da askeinnholdet er meget høyt (jfr. P. 35, tabell 2). Her er imidlertid en masse husstender som bruker torv da det er svært lite skog til gårdene. Havnegangen er også svært dårlig. Myrene må betegnes som noenlunde god dyrkingsjord, men de burde ikke avtorves for sterkt.

Foruten de her nevnte større og noenlunde sammenhengende myrstrekninger finnes innen Steigen herred flere småmyrer på tilsammen

ca. 200 dekar. Disse småmyrer ligger ofte like inn til gårdene og benyttes dels til strø og dels til brenntorv.

Myrene i Leiranger herred.

Leiranger herred er beliggende rundt Leinesfjorden. Det er forholdsvis god veiforbindelse både innen herredet og med naboherredet Nordfold, men det mangler forbindelsesvei med Steigen.

Herredets landareal er 182,88 km.², hvorav storparten er fastland. De tilhørende øyer og holmer er små og oftest ubebodde.

Det samlede myrareal utgjør 9200 dekar hvorav noe over halvparten er gressmyr og det øvrige er gressrik mosemyr. Alle myrer av nevneverdig størrelse ligger på nordsiden av Leinesfjorden. De er her konsentrert i tre større felter, hvorav to er næsten sammenhengende. Mellem Sund og Knedal — en ca. 12 km. lang strekning — er det praktisk talt sammenhengende myr.

Efter opfordring av Nordland landbruksselskap, og sammen med dettes representant, foretok myrselskapets landmåler sommeren 1937 — som et første ledd i myrinventeringene i de tre her omhandlede herreder — en befarings av terrenget mellom Saurfjord og Knedal. Man fant da at myrene her var av noenlunde god kvalitet og egnet sig bra for dyrking og bureising. Efter at landbruksselskapet hadde sikret sig håndgivelse på feltet blev dette kartlagt og de nødvendige kanaler projektert.

Dette felt, som er kalt «Saurfjordfeltet», er ialt 2062,77 dekar stort. Herav er 1064,64 dekar myr. Av myrene er bare 129,02 dekar gressrik mosemyr, resten er gressmyr. En mindre del, nemlig 6,24 dekar, er riktignok utskilt som krattmyr. Det øvrige areal består av lauvskog, blandingskog, skrapmark og uproduktivt areal. Det utarbeidede kart i målestokk 1 : 4000 er kotelagt med ekvidistanse 1 m. for myr og 5 m. forøvrig.

Myrene ligger i sydøsthelling i en høide fra ca. 11 til ca. 40 m. o. h. De har bra jevn overflate og er noenlunde vel til vel formuldet. De gressrike mosemyrer er dog tildels svakere formuldet. Dybden er noe forskjellig, de høiestliggende har liten dybde (0,2—0,5 m), mens de lavere som regel er ca. 1 til 1,5 m. dype. Av brenntorv inneholder myrene lite. Derimot inneholder mosemyrene en del bra strøtorv. Undergrunnen består for det meste av sand. Denne er ofte sterkt utvasket.

Innen feltet er opstykket og projektert i alt vel 1,5 km kanaler. Under nivelleringen viste det sig imidlertid nødvendig å føre kanalene utenom feltet for å skaffe nok fall. Endelig måtte Skjelvereid- og Knedalselven reguleres på en kortere strekning, så det i alt må opparbeides 2330 m kanaler.: Da det for elvenes vedkommende dreier sig om ganske stor flomvannføring (opptil 4,75 m.³. sek.) blir det store masser som må fjernes.

Fig. 2. Sund- og Saurmyrene i Leiranger.

I sammenheng med dette felt og nærmere Saurfjord ligger ca. 200 dekar grunn gressmyr foruten en større del fastmark av bra kvalitet. Dette areal er høidet tilbake til de eldre bruk til utvidelse og fremtidige kulturbeiter. På overgangen til Lilandsdalen finnes også et par hundrede dekar myr som vil kunne utnyttes når Lilandsdalen en gang blir kolonisert og en veiarm ført over til Liland.

Noen hundrede meter vest for Saurfjordfeltet er det også store, sammenhengende myrer. Disse strekker sig vestover mellom Saurfjorden og fjellfoten i nord helt til Sund i en lengde av 7—8 km. og en bredde av $\frac{1}{2}$ til 1 km. I alt er det her 5960 dekar myr hvorav 2500 dekar eller 42 % er gressmyr. De øvrige 58 % er gressrik mosemyr. Det meste av den gressrike mosemyr ligger mellom Sund og Saur. Myren er her svakt til noenlunde vel formuldet og oftest ca. 1 m. dyp. Undergrunnen er som regel sand. På midtpartiet er et betydelig areal med fin brenntorvmyr (H_6 — H_7). Dybden er her noe større enn ellers og hellingen er tildeis nokså sterk.

Langs kantene av Sundelven er myren grunn og delvis bevokset med furu. Arealet vest for Sundelven eies av opsittere på Sund og er utskiftet i teiger. På sydsiden av veien er sandmoer med lyngtorv over og typisk podsolprofil. Her er det ca. 500 dekar grunne gressmyrer fordelt på mange små myrpartier.

Den gressrike mosemyr fortsetter ca. 700 meter vestover fra Sundelven, men går så over til gressmyr. Dybden av denne er opptil vel 1 m., men oftest adskillig mindre. Myren er noenlunde vel formuldet

og forholdsvis rik på kvelstoff og kalk (jfr. P. 27, tabell 2) og med en artsrik vegetasjon. Denne myr er gitt dyrkingsverd 2, d. v. s. god dyrkingjord. Lenger øst er myren meget uensartet og skifter mellom gressmyr og gressrik mosemyr. Mosemyren nærmer sig ofte den lyngrike mosemyr med gråmosestuer og er dårlig som dyrkingsjord. Den er dessuten ofte sumpig og av noe større dybde enn mosemyren lenger vest. Gressmyrpartiene er derimot bra, særlig lengst nord under Saurfjordnakkene. Den sydlige del har derimot endel mosedekke og består for det meste av ganske grunn myr og fastmark.

Hele det her omhandlede felt ligger i en bred dal med høie fjell i nord og lave åser langs veien i syd. Landskapet heller svakt, vesentlig mot syd. Myrene har stort sett jevn overflate og er oftest lette å grøfte. Over halvparten av myrene er gressrike mosemyrer. Som regel er dette grunne myrer og oftest noenlunde vel formuldet så de kan allikevel bli brukbar kulturjord.

Det tredje større myrparti i Leiranger ligger vest for Marhaug. Landskapet her er noe kupert og delvis skogbevokset (furu og bjørk). I alt finnes her vel 900 dekar myr, hvorav $\frac{2}{3}$ er gressrik mosemyr og $\frac{1}{3}$ er gressmyr. Gressmyrpartiet ligger på midtre del av feltet og matjordlaget er her noenlunde vel formuldet. Dybden er fra $\frac{1}{2}$ til 1 m. og undergrunnen består hovedsakelig av leir, undertiden med sandblanding. I overflaten er det noe frisk mose, og i de dypere lag har torven brenntorvkarakter. Dette er allikevel noenlunde god dyrkingsmyr. Mosemyrene vest for dette parti er noenlunde vel formuldet og har vel 1 m gjennomsnittdybde. Undergrunnen består av sand eller leir. Her er til dels noe mektig moselag og sterk lyngvegetasjon, særlig nærmest gressmyrpartiet.

Nærmest Marhaug er utlagt 12 bureisingsbruk og en vesentlig del av det opprinnelige myrareal er allerede opdyrket. Dyrkingen viser godt resultat. Oppe i dalen nord for Marhaug ligger ca. 200 dekar gressmyr i vel 100 m h. o. h.

Av andre mindre myrpartier i herredet er det flere små gressmyrer langs veien mellom Marhaug og Myklebostad. En del av disse er under opdyrking. Dessuten er det noen småmyrer ved Aasjorden og nord for Myklebostad m. fl. steder. Disse myrer utgjør tilsammen ca. 100 dekar.

Myrene i Nordfold herred.

Nordfold herred er betydelig større enn Steigen og Leiranger tilsammen, idet landarealet utgjør 540,82 km². Folkemengden er derimot mindre enn halvparten, så herredet er meget tynt befolket (jfr. neste avsnitt).

Landskapet danner bratte fjellskråninger omkring Folla med sidearmene Vinksfjorden, Stavfjorden, Mørsvikfjorden m. fl. Bebyggelsen er konsentrert mellom Laukvik og Lakså. Forøvrig er bebyggelsen meget spredt.

Herredets samlede myrareal er 8400 dekar, hvorav bare 170 dekar er utskilt som gressrik mosemyr og det øvrige (ca. 98 %) er henført til gressmyrtypen. Herav er dog en del som nærmer sig bjørkeskogmyr.

Den alt overveiende del av myrene i Nordfold kan sammenfattes i tre felter. Det største av disse, men minst sammenhengende er myrene mellom Laukvik og Nordfold. Her er i alt ca. 4000 dekar vesentlig gressmyr. Mellom Laukvik og Segelstein er myrene små og ligger spredt. Vest for Breivik, Lillevik og Aabornes er derimot ganske store, sammenhengende myrer. De fleste av disse myrer har næsten horisontal overflate eller ligger i svak syd-østhelling. Mellom Breivik og Stamsvik er dog sterkt kupert terreng, så her har myrene helling til forskjellige kanter. H. o. h. er fra 10 til 70 m. Det vesentligste av arealet ligger dog i 25 m høide. Overflaten er tildels noe tuet og med små vegetasjonsløse partier mellom tuene. Moselaget er ofte friskt, men av liten mektighet. I de øvre lag er myrene enten vel eller noenlunde vel formuldet. Dybden er tildels liten, oftest mellom $\frac{1}{2}$ og 1 m og jevn på de største myrer. På småmyrene og vest for Breivik er dog sterkt varierende dybder på opptil 3 m. Flere av disse myrer inneholder ganske store mengder god og tildels meget god brenntorv (H_6 — H_7). Undergrunnen består av sand øst for Segelstein, grus, leir og sand mellom Segelstein og Breivik og leir med litt sandblanding på det øvrige areal. De fleste av disse myrer må betegnes som noenlunde gode til gode dyrkingsmyrer. Særlig er partiet vest for Lillevik og Aabornes av god kvalitet, hvilket analysene av de herfra uttatte myrprøver (P. 30 og P. 34) gir uttrykk for. Her er allerede anlagt flere bureiringsbruk og resultatet er godt.

Omkring nordenden av Laksåvannet er terrenget noe kupert og heller tildels noe sterkt mot vannet. Landskapet er for en stor del skogklædt (bjørk) og jordbunnen består av leir eller grus foruten ca. 1600 dekar gressmyr. Myrene er delvis adskilt ved fastmarkspartier og ligger i ca. 25—75 m h. o. h. Det øvre lag av myrene er noenlunde vel til vel formuldet gressmyrtorv. Dybden er oftest liten, men tildels finnes partier med opptil vel 1 m dybde og myren inneholder da god brenntorv. Undergrunnen består av leir, grus eller sand. Her er allerede anlagt et bruk på vestsiden av vannet, og vei er under arbeide til feltet. En del av myrene benyttes til utslätter og har jevn overflate (fint plogland). Feltet i sin helhet kan gis dyrkingsverd 2 til 3.

Det tredje større myrparti i Nordfold ligger sydover fra Markvannet, øst for Lofthus. Landskapet har her form av en bred dal hvis bunn ligger ca. 80 m o. h. Myrene, som utgjør et areal av ca. 2400 dekar, ligger fra dalbunner og opptil en høide av vel 100 m o. h. Østsiden av dalen heller delvis nokså sterkt mot øst. Terrenget er litt kupert og inneholder en masse stor sten i dagen. På de grunneste partier vokser en del furu og bjørk. Myren er noenlunde vel formuldet. Dybden er opptil vel 1 m. Under et spadestikk er som regel brenntorv (H_6). Undergrunnen består av sterkt utvasket stor-

Fig. 3. Grønnfôr på gressmyr i Nordfold.

stenet sand og grus. Det vesentlige av arealet må henføres til gressmyrtypen, men er av mindre god kvalitet med særlig lavt kalkinnhold (jfr. P. 31).

Vestsiden av dalen, består av gressmyr. Her er ofte et friskt moselag øverst, men under dette er sandblandet, noenlunde vel formuldet gressmyrortov. Dybden er som regel noe mindre enn 1 m. Undergrunnen består av sand. Myren heller her noe mindre enn på den andre siden. Dette er noe bedre dyrkingsmyrer og mellom myrene er bra bjørkeskog. Hele myrpartiet kan karakteriseres som noenlunde god dyrkingsjord, men høiden over havet er noe stor og feltet mangler ennå adkomstvei.

Av de andre myrer i herredet ligger litt over 200 dekar på Hjartøya. Dette er noenlunde vel formuldet og meget grunn gressmyr med tuet overflate og en del lyng. Undergrunnen består av sand. Myrene er mindre godt skikket for dyrking, men her vil — sammen med fastmarksarealet — kunne bli 2—3 nye bruk. Her er imidlertid lite brenntov, og skog er øya næsten fri for.

Av småmyrer for øvrig har herredet flere, tilsammen utgjør disse ca. 100 dekar. Alle disse myrer tilhører gressmyrtypen.

Litt om jordbruksforhold m. v. i Steigen, Leiranger og Nordfold.

Efter jordbrukstillingen av 1929 og folketellingen av 1930 skal vi referere noen tall som belyser enkelte sider av erhvervslivet i de undersøkte herreder:

	Steigen	Leiranger	Nordfold	Sum eller gj.snitt
Hjemmehørende folkemengde	2139	1212	1500	4851
Landareal i km. ²	244,24	182,88	540,82	967,94
Innbyggere pr. km. ²	8,77	6,63	2,77	5,01

Som man ser er området forholdsvis tynt befolket, nemlig i gjennomsnitt 5,01 innbyggere pr. km.² Sammenlignet med Lofoten og Vesterålen, som vi tidligere har undersøkt og hvor det bor 11,92 personer pr. km.², er befolkningstettheten mindre enn halvparten. Også gjennomsnittet for riket (9,12 personer pr. km.²) ligger betydelig over dette distrikts gjennomsnitt. Derimot ligger ikke middeltallet så meget under gjennomsnittet for rikets bygder, som er 6,53 innbyggere pr. km.² Det er særlig Nordfold herred som trekker middeltallet ned.

I forbindelse med befolkningstettheten har det sin interesse å se litt på hvordan den mannlige, voksne befolkning fordeler seg på forskjellige erhverv. Nedenfor har vi derfor tatt med en sammenstilling over yrkesfordelingen for alle menn over 15 år, samlet i tre store hovedgrupper, nemlig:

1. Fiske fangst og sjøfart.
2. Jordbruk.
3. Andre erhverv.

	Steigen		Leiranger		Nordfold		Sum og gj.snitt	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Menn over 15 år,								
i alt	724	100	443	100	542	100	1709	100
Knyttet til fiske,								
fangst og sjøfart .	278	29	221	50	186	34	685	40
Jordbruk	313	43	135	30	259	48	707	41
Andre erhverv ..	133	18	87	20	97	18	317	19

Av menn over 15 år er i gjennomsnitt 40 % knyttet til sjøen på en eller annen måte, mens gjennomsnittlig 41 % har sitt hovederhverv i jordbruket. Det kan synes noe påfallende at «fiskergruppen» ikke utgjør mer enn 2/5 av befolkningen, men selv innen så typiske fiskeridistrikter som Lofoten og Vesterålen utgjorde denne gruppe gjennomsnittlig ikke fullt halvparten av den mannlige befolkning, nemlig 48 % (jfr. hefte 2, 1937, side 74). Som vi ser spiller jordbruket en forholdsvis betydelig rolle i disse 3 herreder, mens «andre erhverv» legger beslag på en relativt liten del av befolkningen.

Arealet av dyrket og jordbruksmessig benyttet areal stiller sig slik:

	Steigen	Leiranger	Nordfold	Sum og gj.snit
Dyrket jord i km. ²	11,56	3,99	3,49	19,04
Naturlig eng, km. ²	1,63	2,51	2,36	6,50
Utslåtter, km. ²	0,26	0,07	2,49	2,82
Jordbruksareal som høstes, km. ²	13,45	6,57	8,34	28,36
Herav åpen åker, dekar	1684	844	847	3375
Åkerareal i % av jord- bruksareal	12,5	12,8	10,2	11,9

Den dyrkede jord brukes ifølge statistikken slik:

Kjernevekster, dyrket til modning, dekar	602	296	284	1182
Grønnfôr, dekar	455	189	189	833
Poteter, dekar	580	338	343	1261
Andre åker- og hagevekster, dekar	20	7	5	32
Eng, dekar	9875	3144	2644	15,663
Eng i % av dyrket jord	85,6	90,7	76,0	82,5

Av dyrket jord har Steigen alene adskillig mere enn de to andre herreder tilsammen. Derimot er åkerarealet i forhold til jordbruksarealet omtrent likt i alle herreder, nemlig fra 10,2 til 12,8 %. Dette er langt under gjennomsnittet for riket, som er 24,8 %.

Den dyrkede jord brukes mest til eng, idet engarealet i gjennomsnitt for de tre herreder utgjør hele 82,5 %.

Av åkerarealet er 38 % brukt til poteter og 27 % til grønnfôr. Resten, eller 35 %, brukes til kjernevekster dyrket til modning.

I forbindelse med jordbruksstatistikken skal vi uten nærmere kommentar referere antallet av de viktigste husdyr innen de tre herreder:

	Steigen	Leiranger	Nordfold	Ialt
Hester	234	105	81	420
Storfe	1,922	823	1,076	3,821
Sauer	3,282	1,799	2,082	7,163
Geiter	470	96	487	1,057
Griser	45	13	41	99

En oversikt over bruksstørrelsen er meddelt neste side:

	Steigen		Leiranger		Nordfold		Sum og gj.snitt	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Boliger (inntil 2 dekar innmark)	7	2	7	3	6	2	20	2
Boligbruk (2—5 dekar innmark)	18	5	14	7	15	6	47	6
Småbruk (5—20 dekar innmark)	117	32	72	35	137	53	326	40
Gårdsbruk (20—50 dekar innmark)	133	37	63	31	84	32	280	34
Gårdsbruk (over 50 dekar innmark)	86	24	49	24	17	7	152	18
I alt	361	100	205	100	259	100	825	100
Herav ikke skyldsatte bruk	67		39		39		145	

Med hensyn til bruksstørrelsen så dominerer gruppene «småbruk» og «små gårdsbruk» i alle tre herreder. Forøvrig kan det fremheves at bruksstørrelsen er forholdsvis størst i Steigen og Leiranger, hvor 24 % av brukene tilhører gruppen «gårdsbruk med over 50 dekar innmark», mens bare 7 % av brukene i Nordfold tilhører denne gruppe.

Statistikken gir også opplysning om det produktive skogareal og størrelsen av det dyrkbare areal. Vi refererer:

	Steigen	Leiranger	Nordfold	Sum og gj.snitt
Barskog, dekar	641	400	12,243	13,284
Løvskog, dekar	34,880	25,918	65,409	126,207
Produktiv skogmark ialt, dekar	35,521	26,318	77,652	139,491
Skogareal i % av landarealet	15,5	14,4	14,4	14,4

Dyrkbart areal i dekar (naturlig eng og produktiv skog fra regnet)

Steigen	13,285	14,978	10,293	38,556
---------	--------	--------	--------	--------

Det samlede skogareal utgjør 139,491 dekar eller 14,4 % av landarealet. I Steigen og Leiranger er det vesentlig løvskog, mens Nordfold har et forholdsvis betydelig barskogareal, nemlig ca. 16 % av herredets samlede skogareal.

Det dyrkbare areal i de tre herreder er oppgitt til 38,556 dekar. Det er dobbelt så meget som det der allerede er dyrket. Hertil kommer så den naturlige eng, der i samlet areal tilsvarende ca. 1/3 av den jord som allerede er dyrket. Med andre ord skulde det være gode muligheter for å utvide de mange små bruk som man har, og dessuten plass for adskillige nye selvstendige jordbruk. Og som nevnt foran er

mange av myrene gode dyrkingsmyrer, og fastmarksjorden er stort sett bra dyrkingsjord.

M. h. t. de klimatiske vekstbetingelser kan anføres at årsnedbøren dreier sig om ca. 1000 mm. Den er noenlunde bra fordelt på alle måneder av året, men er dog som regel størst i høstmånedene. Det er sjelden tørken er generende i vekstperioden. Dog har man ofte kolde tørkeperioder med nordenvind om våren. De milde og tildels næsten snebare vintre er ofte til hinder for overvintringen av engen. Kunst-engen er jo mest ømfintlig, men også naturlig eng kan lide meget.

Årets middeltemperatur er 4,4 ° C (ved Grøtøy i Leiranger).

En viktig reform for distriktets jordbruk vilde det være om man gikk over til mere veksling mellom eng og åpen åker. Man behøver jo ikke derfor å øke åkerarealet så særlig meget, da engen er og fremdeles må bli den viktigste kulturvekst for dette distrikt.

Vi vil dessuten peke på at de fleste gårder, særlig på øyene, har dårlige havneganger. Kultivering av beiter er derfor for mange bruk en vel så viktig oppgave å søke løst som en utvidelse av det dyrkede areal.

LANDSUTSTILLINGEN FOR LANDBRUKET I 1942.

FRA SELSKAPET FOR NORGES VEL

I 1936 utkastet Landbruksdirektøren den tanke at det atter bør holdes en landsutstilling for landbruket. Noe vi ikke har hatt siden 1914.

Efter konferanse med Landbruksdepartementet nedsatte Selskapet for Norges Vel i 1937 — i samarbeide med Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Det Norske Skogselskap og Norges Skogeierforbund — en komite til å utrede saken. Selskapet for Norges Vel opnevnte som medlemmer av komiteen landbruksskolebestyrer Lars O. Aukrust (formann), statskonsulent A. Lalim og bestyrer A. Dolven. De andre organisasjoner opnevnte henholdsvis professor Olav Moen, statskonsulent Ingebr. Fivē, gårdbruker Leiv Blakstad og direktør Hans Haug. Som komiteens sekretær blev opnevnt sekretær Ole Hersoug.

Komiteen holdt sitt første møte 10. juni 1937 og besluttet her å tilrå at en landsutstilling for landbruket skal holdes i 1942. Senere blev det utarbeidet en plan for utstillingen som blev drøftet i 17 møter som formannen og sekretæren holdt med eksperter fra de 17 grener hvori det samlede landbruk blev delt op.